

จากเหตุผลข้างต้นเป็นเหตุให้คณะผู้วิจัยเห็นว่าควรจะมีการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชกล้วยไม้สกุลนี้ไว้ โดยมีวิธีการดำเนินการคือ ศึกษาวิธีการดูแลรักษาพันธุ์กรรมเพื่อใช้เป็นแหล่งคัดเลือกพันธุ์ดี และการขยายพันธุ์โดยการผสมเกสรเพื่อให้ได้ผลที่มีอายุ 3-4 เดือน แล้วนำเมล็ดจากฝักมาเพาะในสภาพปลอดเชื้อ เลี้ยงต้นในสภาพปลอดเชื้อ จนได้ต้นสมบูรณ์ แล้วนำต้นออกปลูกในโรงเรือนอนุบาล เพื่อนำไปปลูกในสภาพธรรมชาติต่อไป ซึ่งจากผลการศึกษากการเก็บรักษาพันธุ์กรรมของกล้วยไม้สกุลม้าวัง พบว่า กล้วยไม้ที่นำมาศึกษามีลักษณะของช่อดอกในแต่ละต้นมีความแตกต่างกัน จึงทำให้จำแนกกล้วยไม้ ออกได้ 13 กลุ่ม ตามลักษณะของช่อดอก ความยาวของช่อทั้งหมด ความยาวช่อช่วงที่มีดอก ความยาวช่อช่วงที่มีดอกบาน จำนวนดอกที่บาน จำนวนดอกต่อช่อ และระยะห่างระหว่างแต่ละดอก นอกจากนี้ยังได้สูตรอาหารที่เหมาะสมสำหรับการเพาะเลี้ยงกล้วยไม้สกุลม้าวัง โดยใช้อาหารสูตร Vacin and Went (VW) ที่ไม่เติมน้ำตาล แต่เติมสารอินทรีย์ เช่น กล้วย มันฝรั่งและน้ำมะพร้าวในสภาพอาหารวุ้น

นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมที่เผยแพร่ความรู้กล้วยไม้แดงอุบลในด้าน การอนุรักษ์และการขยายพันธุ์โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ให้แก่นักเรียนในวัน วิทยาศาสตร์และงานเกษตรอีสานใต้ ซึ่งจัดโดยคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัย อุบลราชธานี

สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่

<https://sites.google.com/a/ubu.ac.th/dangubon-orchid-ubu/>

คณะทำงาน

รายชื่ออนุกรรมการวิจัย บริการวิชาการแก่ชุมชน และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม คณะเกษตรศาสตร์

ด้านการวิจัย

1. คณบดีคณะเกษตรศาสตร์	ประธานกรรมการ
2. รองคณบดีฝ่ายวิจัย	กรรมการ
3. รองศาสตราจารย์สุรพร เกตุงาม	กรรมการ
4. รองศาสตราจารย์ทวนทอง จุฑาเกตุ	กรรมการ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิตรา สิงห์ทอง	กรรมการ
6. นางสาวบุปผา ใจเที่ยง	กรรมการ
7. นางสาวอารีรัตน์ ลุนผา	กรรมการ
8. นางอุไรวรรณ บัวสอน	เลขานุการ

ด้านการบริการวิชาการและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

1. รองคณบดีฝ่ายวิจัย	ประธานกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์สุวัฒน์ ธีระพงษ์ธนากร	กรรมการ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กาญจนา พุฒะ	กรรมการ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศรีประไพ ธรรมแสง	กรรมการ
5. นางสาวสุภาวดี ชัยวิวัฒน์ตระกูล	กรรมการ
6. นางปัญญา พรหมโชติ	กรรมการ
7. นางอุไรวรรณ บัวสอน	เลขานุการ

จัดทำโดย :

คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

85 ถ.สกลมารค์ ต.เมืองศรีโค อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี 34190

โทร.045-353500 แฟกซ์ 045-288373 <http://www.agri.ubu.ac.th>

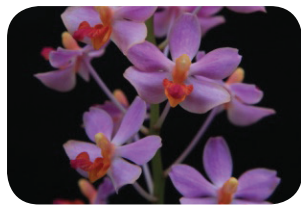
แดงอุบล เป็นกล้วยไม้ที่อยู่ในสกุลม้าวัง มีการกระจายพันธุ์ตามธรรมชาติเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบมากในจังหวัดอุบลราชธานี จึงเป็นกล้วยไม้พื้นเมืองที่ควรอนุรักษ์ไว้เพื่อเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดอุบลราชธานี แแดงอุบลออกดอกเป็นช่อตั้งยาว สีของดอกมีสีชมพูอ่อนถึงม่วงเข้ม ดอกมีขนาดใหญ่ถึง 4 ซม. ซึ่งใหญ่กว่ากล้วยไม้สายพันธุ์อื่นๆในสกุลม้าวัง ช่อดอกอยู่บนต้นได้นาน 1 เดือน ออกดอกในช่วงฤดูฝน

การปลูกเลี้ยง ปลูกในที่ที่มีแสง 50-80% เครื่องปลูกควรมีการระบายน้ำดี เช่น ถ่าน หิน แล้วโรยทับเครื่องปลูกบางๆด้วยใบกลัมพูหมัก แแดงอุบลเป็นพืชที่ไม่ชอบความชื้นสูงจะทำให้เน่าได้ง่าย แต่สามารถทนต่อความแห้งแล้งได้ดี

ผลงานวิจัย ได้สำรวจและเก็บรวบรวมพันธุ์กล้วยไม้แดงอุบลศึกษาสภาพแหล่งกำเนิดตามธรรมชาติและลักษณะต่างๆ ของกล้วยไม้พันธุ์นี้ ศึกษาการเพาะเมล็ด การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อกล้วยไม้แดงอุบลในสภาพปลอดเชื้อ และศึกษาการเจริญเติบโตของต้นอ่อนในโรงเรือน ซึ่งผล

การศึกษานี้ได้ขยายผลต่อไปสู่การปรับปรุงพันธุ์กล้วยไม้เพื่อเป็นไม้ประดับกระถาง โดยพัฒนาสายพันธุ์ลูกผสมระหว่างกล้วยไม้แดงอุบลผสมกับกล้วยไม้พันธุ์เข็มแดง ชื่อ *Asconopsis Purple Ubon* และกล้วยไม้แดงอุบลผสมกับกล้วยไม้ฟาแลนนอปซิส ‘เวดดิ้ง โพรมิเนต’ ได้ลูกผสมชื่อ *Phalaenopsis Warin Bride*

Asconopsis Purple Ubon

Phalaenopsis Warin Bride

Asconopsis Purple Ubon มีลักษณะเด่น คือ ต้นขนาดเล็ก ช่อดอกยาวประมาณ 12 นิ้ว ช่วงที่มีดอกประมาณ 10 ซม. มีดอกจำนวนมากถึง 16 ดอก ดอกมีขนาด 2.6 x 2.2 ซม. ดอกมีสีม่วงสดใส ส่วนของปากมีสีส้มที่ฐาน ส่วนกลางของปากสีส้มและมียาลายสีม่วงแดงพาดตามความยาวของปาก ช่อดอกมีอายุการใช้งาน 40 วัน ออกดอกเดือนกรกฎาคม - ตุลาคม

Phalaenopsis Warin Bride มีลักษณะเด่น คือ ต้นขนาดเล็ก ช่อดอกยาวประมาณ 16 นิ้ว ช่วงที่มีดอกประมาณ 16 ซม. มีดอกจำนวนมากถึง 15 ดอก ดอกมีขนาด 4.2 x 4.1 ซม. ดอกมีสีม่วงอ่อน ปากมีสีเดียวกับช่อดอก ส่วนโคนปากมีลายจุดประ หูด้านข้างแคบและตั้งขึ้น ช่อดอกมีอายุการใช้งาน 40 วัน ออกดอกเดือนกรกฎาคม - ตุลาคม

กล้วยไม้พันธุ์ลูกผสมนี้ ได้รับการขึ้นทะเบียนพันธุ์กล้วยไม้ลูกผสมพันธุ์ใหม่ที่ The Royal Horticultural Society ประเทศสหราชอาณาจักรแล้ว จึงเป็นการเผยแพร่ผลการวิจัยสู่สาธารณะและนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

ผลพลอยได้จากงานวิจัยปรับปรุงพันธุ์กล้วยไม้ สามารถผลิตกล้วยไม้ฟาแลนนอปซิสพันธุ์ร้อนชื่อ **กล้วยไม้ฟาแลนนอปซิส ‘วาริน วาริน’** เป็นกล้วยไม้ที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อส่วนพลาเซนตาและไข่อ่อน ภายในรังไข่ของกล้วยไม้ฟาแลนนอปซิส ‘เวดดิ้ง โพรมิเนต’ ในสภาพปลอดเชื้อและควบคุมสภาวะแวดล้อม ทำให้มีคุณลักษณะพิเศษคือ สามารถปลูกเลี้ยงเจริญเติบโตเร็วและออกดอกได้ตลอดทั้งปีในพื้นที่ที่มีอุณหภูมิสูง เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จึงเป็นกล้วยไม้พันธุ์หนึ่งที่จะสร้างโอกาสให้กับเกษตรกรหรือกลุ่มผู้ปลูกเลี้ยงไม้ดอกไม้ประดับในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถปลูกเลี้ยงในเชิงพาณิชย์

กล้วยไม้ฟาแลนนอปซิส ‘วาริน วาริน’ เป็นกล้วยไม้ลำต้นเดี่ยวที่มีการเจริญเติบโตทางยอด ลำต้นสั้น ใบมีขนาด 3 - 4 นิ้ว ดอกมีสีม่วง ขนาดกะทัดรัด ช่อดอกเรียงตัวแน่นเป็นระเบียบ ก้านช่อดอกตรง ส่วนที่มีดอกจะโค้งเล็กน้อย ความสูง

ต้นรวมช่อดอกประมาณ 10-12 นิ้ว จึงมีความสมดุลของต้นและช่อดอกไม่ต้องใช้อุปกรณ์ช่วยในการค้ำยันก้านช่อดอกดังเช่นกล้วยไม้ฟาแลนนอปซิสพันธุ์อื่นๆ เหมาะสำหรับใช้ประดับตกแต่งภายในบ้านและที่ทำงาน เนื่องจากดอกมีอายุการบานนานถึง 2 เดือน และสามารถอยู่ในสถานที่ที่มีแสงน้อยได้

การบริการวิชาการแก่ชุมชน

ผลจากงานวิจัยสามารถถ่ายทอดสู่การบริการวิชาการ เช่นโครงการ การปลูกเลี้ยงกล้วยไม้เชิงพาณิชย์ ดำเนินการมาเป็นรุ่นที่ 4 กลุ่มเป้าหมายของกิจกรรมเป็นเกษตรกรและประชาชนทั่วไป และโครงการค่ายอนุรักษ์กล้วยไม้แดงอุบล ซึ่ง ณ ปัจจุบันนี้ได้ดำเนินการมาเป็นรุ่นที่ 3 แล้ว ซึ่งกลุ่มเป้าหมายของกิจกรรมนี้จะเน้นกลุ่มนักเรียนในโรงเรียนสวัสดิการและโรงเรียนเครือข่าย ม.อุบลฯ กิจกรรมที่ดำเนินการเป็น การปลูกกล้วยไม้แดงอุบลในพื้นที่มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีและในพื้นที่ท่องเที่ยว โดยจุดเด่นของการบริการวิชาการนี้คือ เป็นการนำความรู้จากงานวิจัยมาบูรณาการกับการบริการวิชาการและการเรียนการสอนในวิชา 1202 446 วิทยาการกล้วยไม้เบื้องต้น

จากผลการดำเนินการบริการวิชาการกล้วยไม้แดงอุบลพบว่าโครงการมีผลสำเร็จที่ดีมาก โดยสรุปดังนี้

1. นักเรียนจากโรงเรียนสวัสดิการและโรงเรียนเครือข่ายได้รับความรู้เรื่องกล้วยไม้แดงอุบล และมีความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในระดับมาก
2. นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมที่ลงทะเบียนเรียนในมหาวิทยาลัยกล้วยไม้เบื้องต้นได้เข้าร่วมเป็นผู้ช่วยในการดำเนินการจัดทำค่าย ซึ่งพบว่านักศึกษาสามารถนำความรู้จากการเรียนการสอนและการฝึกอบรมมาถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนที่มาร่วมกิจกรรมเข้าค่าย โดยสามารถบรรยายหรือให้ความรู้ในเรื่อง แหล่งกระจายพันธุ์ตามธรรมชาติ สภาพที่พบตามธรรมชาติ ลักษณะต้น ใบ ดอก ศัตรูตามธรรมชาติ การขยายพันธุ์ การปลูกเลี้ยง และนอกจากนี้นักศึกษายังได้นำความรู้ครั้งนี้ไปเผยแพร่ต่อในงานวันวิทยาศาสตร์ในช่วงเดือนสิงหาคมของทุกๆ ปี

3. นอกจากนี้ยังได้มีการนำผลการวิจัย ไปร่วมเผยแพร่ในงานนิทรรศการงานวิจัยแห่งชาติ 2554 (Thailand Research Expo 2011) ณ ศูนย์ประชุมบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ เซ็นทรัลเวิลด์ ราชประสงค์ กรุงเทพฯ โดยในระหว่างการแสดงนิทรรศการได้มีการนำตัวอย่างกล้วยไม้พันธุ์แดงอุบล มาแจกให้แก่ผู้เข้าชมนำไปปลูกได้ ซึ่งพบว่ามีผู้สนใจขอรับพันธุ์กล้วยไม้เป็นจำนวนมาก และนอกจากนี้ผลการจัดนิทรรศการนี้ทำให้มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีได้รับรางวัลผลการจัดแสดงนิทรรศการระดับ Gold award จากงานวิจัยแห่งชาติประจำปี 2554

การดำเนินโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

ชื่อโครงการ “การอนุรักษ์กล้วยไม้สกุลม้าวัง” เป็นโครงการที่เข้าร่วมสนองพระราชดำรินี้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่ออนุรักษ์พันธุกรรมของกล้วยไม้แดงอุบลและกล้วยไม้ม้าวัง เพราะถือว่ากล้วยไม้ทั้งสองชนิดนี้เป็นกล้วยไม้ที่มีถิ่นกำเนิดในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีลักษณะความหลากหลายของสีดอก พORMดอก รูปร่างและสีของใบ แต่เนื่องจากจำนวนกล้วยไม้เหล่านี้ที่พบตามธรรมชาติมีปริมาณน้อยลงมาก (ข้อมูลจากการสอบถามจากชาวบ้านในพื้นที่ อ.ตระการพืชผล อ.กุดข้าวปุ้น อ.โขงเจียม และอ.นาจะหลวย) และมีการทำลายโดยศัตรูในธรรมชาติ สภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง และมนุษย์ที่นำพันธุ์กล้วยไม้ลักลอบมาจำหน่าย